

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Солеҳзода Давлатбек Уроқ дар мавзуи «Экспертизаи судӣ дар муурофияи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 5.5.9. Ҳуқуқи муурофияи ҷиноятӣ

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Таҳқиқоти диссертатсионии Солеҳзода Давлатбек Уроқ дар мавзуи «Экспертизаи судӣ дар муурофияи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 5.5.9. Ҳуқуқи муурофияи ҷиноятӣ, ки аз рӯи он ба Шурои диссертатсионӣ мувофиқи фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз санаи 07.01.2022, №15/шд ва 05.07.2024 №225/шд ҳуқуқи қабули диссертатсияҳо барои ҷимоя дода шудааст, мувофиқ мебошад.

Мубрами мавзуи таҳқиқ. Дар шароити муосири рушди низоми ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва таҳкими волоияти қонун, таъмини самаранокии муурофияи ҷиноятӣ ба яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати ҳуқуқи давлат табдил ёфтааст. Дар ин замина, экспертизаи судӣ ҳамчун яке аз воситаҳои муҳими исбот нақши калидӣ дар муайян намудани ҳолатҳои воқеии парвандаи ҷиноятӣ, таъмини адолати судӣ ва ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд мебошад.

Зарурати такмил ва таҳқиқи ҳамаҷонибаи институти экспертизаи судӣ, пеш аз ҳама, бо мураккаб гардидани шаклҳо ва усулҳои содиршавии ҷиноятҳо, аз ҷумла, истифодаи технологияҳои муосир, алоқаманд мебошад. Ин ҳолат талаб менамояд, ки мақомоти тафтишотӣ ва судӣ аз дастовардҳои илмӣ-техникӣ ва донишҳои махсус васеъ истифода намоянд. Дар ҷунин шароит, масъалаҳои марбут ба таъйин, гузаронидан ва арзёбии натиҷаҳои экспертизаи судӣ аҳамияти махсуси назариявӣ ва амалӣ касб менамоянд.

Илова бар ин, дар амалияи муурофияи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон то ҳол як қатор масъалаҳои баҳснок ва номукамал вобаста ба танзими ҳуқуқӣ ва татбиқи экспертизаи судӣ ҷой доранд, ки ҳаллу фасли онҳо таҳқиқоти амиқи илмиро тақозо мекунад. Норасоӣҳо дар танзими муурофиявӣ, мушкилоти ҳамоҳангсозии фаъолияти субъектҳои муурофия, инчунин, масъалаҳои марбут ба истифодаи самараноки намудҳои гуногуни экспертизаҳо зарурати таҳияи тавсияҳои илмӣ-амалиро ба миён меоранд.

Аз ин лиҳоз, таҳқиқоти диссертатсионии Солеҳзода Давлатбек Уроқ дар мавзуи «Экспертизаи судӣ дар муурофияи ҷиноятии Ҷумҳурии

Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 5.5.9. Ҳуқуқи муурофияи ҷиноятӣ, мубрам ва дорои аҳаммияти муҳимми назариявӣ ва амалӣ ба ҳисоб меравад.

Дараҷаи навгонии натиҷаҳо дар диссертатсия ва нуқтаҳои илмие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд. Навгонии илмии таҳқиқоти диссертатсионии Солеҳзода Давлатбек Уроқ дар он ифода меёбад, ки масъалаҳои назариявӣ ва амалии экспертизаи судӣ дар муурофияи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон бори аввал ба таври комплексӣ, низомманд ва дар ҳамбастагӣ бо талаботи муносири рушди илму техника мавриди таҳқиқоти амиқи илмӣ қарор дода шудаанд. Муаллиф бо истифода аз таҳлили муқоисавии қонунгузориҳои миллӣ ва таҷрибаи ҳуқуқтатбиқкунӣ, инчунин, бо ҷалби дастовардҳои илмии ватанӣ ва хориҷӣ, моҳият, мазмун ва аҳаммияти экспертизаи судиро ҳамчун яке аз воситаҳои муҳимтарини исбот дар муурофияи ҷиноятӣ аз нав баррасӣ ва такмил додааст.

Дар раванди таҳқиқот муносибати мукаммали илмӣ нисбат ба мафҳум ва табиати ҳуқуқии экспертизаи судӣ пешниҳод гардида, ҷойгоҳи он дар низоми далелҳои муурофияи ҷиноятӣ дақиқ муайян карда шудааст. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки ихтилофоти назариявии мавҷударо вобаста ба дарки ҳуқуқии ҳулосаи коршинос бартараф намуда, асосҳои методологии арзёбии онро такмил бахшад. Ҳамзамон, дар рисола масъалаҳои марбут ба танзими ҳуқуқии таъйин ва гузаронидани экспертизаи судӣ, асосҳо, шартҳо ва тартиби таъйини он, инчунин, ҳуқуқи уҳдадорҳои иштирокчиёни ин раванд ба таври муфассал таҳлил гардидаанд.

Аз ҷумла, навгонии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки муаллиф механизми такмилёфтаи арзёбии ҳулосаи коршиносро пешниҳод намуда, зарурати таҳкими меъёрҳои муурофиявии марбут ба санҷиш ва арзёбии далелҳои экспертиро асоснок кардааст. Илова бар ин, дар рисола бори аввал хусусиятҳои истифодаи намудҳои алоҳидаи экспертизаи судӣ, аз ҷумла, экспертизаҳои криминалистӣ, техникӣ, диншиносӣ ва дигар навъҳои донишҳои махсус дар ҷараёни тафтиши ҷиноятҳо таҳлил гардида, аҳаммияти амалии онҳо нишон дода шудааст.

Муаллиф, инчунин, ба масъалаҳои мубрами такмили ҳамкориҳои мақомоти тафтишотӣ бо муассисаҳои экспертӣ тавачҷуҳи махсус зоҳир намуда, роҳҳои баланд бардоштани самаранокии истифодаи донишҳои махсусро пешниҳод кардааст. Дар заминаи таҳқиқот як қатор тавсияҳои мушаххаси илмӣ-амалӣ таҳия шудаанд, ки ба такмили қонунгузориҳои муурофиявии ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва беҳтар намудани

фаъолияти ҳуқуқтатбиққунӣ равона гардидаанд. Ҳамаи ин нуктаҳо аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ дошта, сатҳи навгонии диссертатсияро муайян менамоянд.

Дар диссертатсия муаллиф мафҳум ва моҳияти экспертизаи судиро ҳамчун шакли мустақили истифодаи донишҳои махсус ва воситаи муҳимми исбот дар мурофиаи ҷиноятӣ аз ҷиҳати илмӣ асоснок намуда, ҷойгоҳи онро дар низоми умумии далелҳо дақиқ муайян кардааст. Дар асоси таҳлили назариявӣ ва амалии масъала, зарурати бознигарӣ ва такмили баъзе равишҳои анъанавии фаҳмиши экспертизаи судӣ пешниҳод гардидааст, ки барои рушди минбаъдаи илми ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ аҳаммияти муҳим дорад.

Муаллиф такмили тартиби мурофиавии таъйин ва гузаронидани экспертизаи судиро бо дарназардошти талаботи муосири илму техника асоснок намуда, пешниҳодҳои мушаххас оид ба дақиқсозии асосҳо ва шартҳои таъйини он, инчунин, такмили танзими ҳуқуқи фаъолияти коршиносонро ироа кардааст. Ҳамзамон, дар таҳқиқот механизмҳои мукаммали арзёбии хулосаи коршинос аз ҷониби муфаттиш, прокурор ва суд пешниҳод гардидаанд, ки ба таъмини объективият, пуррагӣ ва боэътимодии далелҳо мусоидат менамоянд.

Дар рисола хусусиятҳои истифодаи намудҳои гуногуни экспертизаи судӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо таҳлил гардида, нақши онҳо дар муайян намудани ҳолатҳои воқеии парванда ва исботи гуноҳ ё бегуноҳии шахс нишон дода шудааст. Муаллиф, инчунин, зарурати истифодаи васеътари донишҳои махсус, аз ҷумла, дар самтҳои мураккаби тафтишотро асоснок намудааст.

Ҳамзамон, масъалаҳои ҳамкориҳои мақомоти тафтишотӣ, прокуратура ва суд бо муассисаҳои экспертӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифта, пешниҳодҳои мушаххас ҷиҳати такмили ин ҳамкорӣ ва баланд бардоштани самаранокии он манзур шудаанд. Дар маҷмӯъ, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшуда дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ буда, ба рушди илми ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ ва такмили фаъолияти ҳуқуқтатбиққунӣ мусоидат менамоянд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаю тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфта. Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаю тавсияҳои дар диссертатсияи Солеҳзода Давлатбек Уроқ пешниҳодгардида бо истифодаи маҷмӯи усулҳои умумии илмӣ ва махсуси таҳқиқоти ҳуқуқӣ таъмин карда шудаанд. Дар ҷараёни таҳқиқот муаллиф аз усулҳои таҳлил ва синтез, муқоисавӣ-ҳуқуқӣ, таърихӣ-ҳуқуқӣ, мантиқӣ ва низомӣ васеъ истифода

бурда, масъалаҳои марбут ба экспертизаи судиро дар муурофияи ҷиноятӣ ба таври ҳамачониба баррасӣ намудааст.

Эътимоднокии натиҷаҳои бадастомада, пеш аз ҳама, бо таъя ба таҳлили қонунгузори амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла, санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи фаъолияти муурофияи ҷиноятӣ ва экспертизаи судӣ, инчунин, омӯзиши амалии ҳуқуқатбиқкунӣ таъмин мегардад. Ҳамзамон, дар таҳқиқот дастовардҳои илмии олимони ватанӣ ва хориҷӣ мавриди истифода қарор гирифта, муқоисаи назария ва амалия ба муаллиф имкон додааст, ки хулосаҳои асоснок ва далелнок пешниҳод намояд.

Муаллиф дар раванди таҳқиқот ба таҳлили маводҳои амалӣ, аз ҷумла, таҷрибаи фаъолияти мақомоти тафтишотю судӣ ҳамчунин фаъолияти экспертизаи судӣ, тавачҷуҳи махсус зоҳир намудааст, ки ин ба воқеъбинона ва амалигардонии натиҷаҳои илмӣ мусоидат мекунад. Пешниҳодҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия ироашуда мантиқан аз натиҷаҳои таҳқиқот бармеоянд ва ба тақмили қонунгузори муурофиявии ҷиноятӣ ва баланд бардоштани самаранокии фаъолияти ҳуқуқатбиқкунӣ равона шудаанд.

Ҳамин тариқ, хулосаю тавсияҳои пешниҳоднамудаи муаллиф дорои асоснокии илмӣ, эътимоднокӣ ва аҳаммиати назариявӣ амалӣ буда, метавонанд дар тақмили қонунгузорӣ, фаъолияти ҳуқуқатбиқкунӣ ва рушди минбаъдаи илми ҳуқуқи муурофияи ҷиноятӣ истифода шаванд.

Аҳаммиати илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии диссертатсия.

Аҳаммиати илмии диссертатсияи Солеҳзода Давлатбек Уроқ дар он зоҳир мегардад, ки дар он масъалаҳои назариявии экспертизаи судӣ дар муурофияи ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таври низомманд ва мукамал таҳлил гардида, мафҳум, моҳият ва ҷойгоҳи он дар низоми исботи муурофияи ҷиноятӣ дақиқ карда шудаанд. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд ҳамчун заминаи назариявӣ барои рушди минбаъдаи илми ҳуқуқи муурофияи ҷиноятӣ, тақмили консепсияҳои илмӣ вобаста ба истифодаи донишҳои махсус ва экспертизаи судӣ хизмат намоянд.

Аҳаммиати амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки пешниҳодҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия асоснокгардида ба тақмили қонунгузори муурофиявии ҷиноятӣ ва баланд бардоштани самаранокии фаъолияти экспертизаҳои судӣ равона шудаанд. Натиҷаҳои бадастомада метавонанд дар фаъолияти амалии муфаттишон, прокуророн, судяҳо ва коршиносони судӣ ҳангоми таъйин, гузаронидан ва арзёбии экспертизаи судӣ васеъ истифода шаванд.

Аҳаммияти иҷтимоии диссертатсия дар таҳкими волоияти қонун, таъмини адолати судӣ ва ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шахрванд ифода меёбад. Такмили тартиби истифодаи экспертизаи судӣ ва баланд бардоштани эътимоднокии натиҷаҳои он ба баланд шудани сатҳи эътимоди ҷомеа ба мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва суд мусоидат менамояд. Ҳамзамон, натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд дар баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқии кормандони соҳа ва такмили омодагии кадрҳои баландхатмос нақши муҳим бозанд.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Дар асоси натиҷаҳо, хулосаҳо ва тавсияҳои диссертатсия 10 мақолаи илмӣ нашр гардидааст. Аз онҳо 5 мақола дар нашрияҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи Олии Аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 5 мақола дар нашрияҳои дигар, ки сатҳи илмӣ ва эътимоднокии заруриро доранд, ба таъби расидаанд. Ин нашрияҳо саҳми муассир ва дастгирии равандҳои илмӣ таҳқиқоти мазкурро таъмин менамоянд. Зикр намудан ба маврид аст, ки теъдоди маводи ҷопшуда ба банди 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Таҳқиқоти диссертатсионӣ аз номгӯйи ихтисораҳо ва (ё) аломатҳои шартӣ, муқаддима, се боб, 5 зербоб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёт ва интишорот аз рӯйи мавзӯи диссертатсия иборат мебошад. Ҳаҷми умумии диссертатсия 188 саҳифаро ташкил медиҳад.

Дар қисми муқаддимаи диссертатсия аҳаммият ва муҳаббатҳои мавзӯи интихобшуда дар шароити муносири рушди низоми ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо далелҳои муътамад ва таҳлили амиқи илмӣ асоснок карда шудааст. Муаллиф зарурати таҳқиқи масъалаҳои марбут ба экспертизаи судиро ҳамчун яке аз воситаҳои муҳими исбот дар муҳофизати ҷиноятӣ ба таври мантиқӣ ва пайдарпай исбот намудааст. Ҳамзамон, дар ин қисмат дараҷаи омӯзиши масъала дар адабиёти илмӣ ватанӣ ва хориҷӣ таҳлил гардида, саҳми олимони гуногун арзёбӣ шудааст, ки ин ба муайян намудани ҷойгоҳи таҳқиқоти пешниҳодшуда дар низоми донишҳои мавҷуда мусоидат менамояд. Дар муқаддима, инчунин, объект ва предмети таҳқиқот, ҳадаф ва вазифаҳои асосии он, асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқ, манбаъҳои истифодашуда, заминаи эмпирикӣ, унсурҳои навгонии илмӣ, аҳаммияти назариявӣ ва амалии натиҷаҳо, инчунин, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда ба таври возеҳ ва муфассал

муайян карда шудаанд. Таҳқиқот дар доираи ихтисоси 5.5.9. Ҳуқуқи мурофияи ҷиноятӣ анҷом дода шуда, ҳамзамон масъалаҳои назариявӣ ва амалиро дар бар гирифта, фарогирии васеи мавзӯро таъмин менамояд. Сохтори диссертатсия аз рӯйхати ихтисораҳо ва аломатҳои шартӣ, муқаддима, се боб, панҷ зербоб, хулоса, тавсияҳо оид ба татбиқи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёти истифодашуда ва феҳристи интишороти илмии доктараб иборат буда, ҳаҷми умумии он 188 саҳифаро ташкил медиҳад, ки ба талаботи муқарраргардидаи қорҳои илмӣ ҷавобгӯ мебошад.

Дар боби якуми диссертатсия (саҳ. 26-94 диссертатсия) масъалаҳои бунёдии назариявии марбут ба институти экспертизаи судӣ ба таври амиқ ва муфассал таҳлил гардидаанд. Муаллиф дар зербоби 1.1 мафҳум, моҳият ва таъиноти экспертизаи судиро бо таъри ба манбаъҳои гуногуни илмӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ баррасӣ намуда, кӯшиш кардааст, ки муносибати мукаммали илмиро нисбат ба ин падида шакл диҳад. Дар зербоби 1.2 масъалаи таснифоти намудҳои экспертизаи судӣ мавриди таҳлил қарор гирифта, гурӯҳбандии онҳо бо дарназардошти меъёрҳои илмӣ, амалияи ҳуқуқтатбиқкунӣ ва талаботи қонунгузорӣ пешниҳод шудааст. Дар зербоби 1.3 бошад, мақоми мурофиявии қоршинос (эксперт), доираи ҳуқуқи уҳдадорӣҳои ӯ, қарорҳои фаъолияти мустақилонаи ӯ ва нақши ӯ дар раванди мурофияи ҷиноятӣ ба таври муфассал баррасӣ гардидааст. Дар маҷмӯъ, боби мазкур заминаи назариявии боэътимоди таҳқиқотро ташкил дода, барои баррасии минбаъдаи масъалаҳо асос мегузорад.

Боби дуюми диссертатсия (саҳ. 95-141 диссертатсия) ба таҳлили ҷанбаҳои амалии татбиқи экспертизаи судӣ бахшида шудааст. Дар зербоби 2.1 тартиби таъйин ва гузаронидани экспертиза дар марҳилаи пеш аз судӣ мавриди баррасии муфассал қарор гирифта, расмиёти мурофиявӣ, асосҳо ва шартҳои таъйини он, инчунин, нақши субъектҳои мурофия дар ин раванд таҳлил шудаанд. Муаллиф ба масъалаҳои амалӣ, аз ҷумла, мушкилоти ба миён меомада ҳангоми таъйин ва гузаронидани экспертиза, диққати махсус додааст. Дар зербоби 2.2 хусусиятҳои таъйин ва гузаронидани экспертиза дар марҳилаи судӣ баррасӣ гардида, фарқиятҳои ин марҳила бо марҳилаи пеш аз судӣ, инчунин, мушкилоти амалии мавҷуда ва роҳҳои бартараф намудани онҳо пешниҳод шудаанд. Боби мазкур бо аҳаммияти баланди амалӣ фарқ намуда, натиҷаҳои таҳқиқотро ба фаъолияти воқеии мақомоти тафтишотӣ ва судӣ наздик месозад ва робитаи зичи назария ва амалияро таъмин менамояд.

Дар боби сеюм (сах. 142–161 диссертатсия) хулосаи коршинос ҳамчун яке аз манбаъҳои асосии далел дар муурофияи ҷиноятӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст. Муаллиф хусусиятҳои ҳуқуқии хулосаи экспертизаро таҳлил намуда, тартиби баҳодихӣ ва нақши онро дар раванди исбот баррасӣ кардааст. Ҳамзамон, масъалаҳои марбут ба эътимоднокӣ, пуррагӣ ва аҳаммияти исботи хулосаи коршинос таҳлил гардида, пешниҳодҳои мушаххас ҷиҳати такмили механизми арзёбии он аз ҷониби муфаттиш, прокурор ва суд ироа шудаанд. Дар ин замина, мавқеи илмии муаллиф оид ба баланд бардоштани сифати экспертизаи судӣ ва таҳкими аҳаммияти далелии он ба таври асоснок баён гардидааст.

Дар қисми хулосаи диссертатсия (сах. 162–166 диссертатсия) натиҷаҳои асосии таҳқиқот ҷамъбаст шуда, хулосаҳои илмии муаллиф ба таври мантиқӣ аз таҳлилҳои гузаронидашуда бармеоянд. Ҳамзамон, пешниҳодҳо ва тавсияҳои мушаххаси илмӣ-амалӣ ҷиҳати такмили қонунгузорию муурофиявии ҷиноятӣ, беҳтар намудани фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва баланд бардоштани самаранокии истифодаи экспертизаи судӣ пешниҳод гардидаанд.

Дар маҷмӯъ, диссертатсия аз нигоҳи мазмун фарогир, мукамал ва аз ҷиҳати мантиқӣ ба анҷомрасида арзёбӣ мегардад. Сохтори он бо риояи талаботи корҳои илмӣ таҳия гардида, ҳамаи бобҳо ва зербобҳо ба ҳалли пайдарпайи вазифаҳои пешгузошташуда равона шудаанд. Байни қисматҳои алоҳидаи таҳқиқот пайванди мантиқӣ ва мазмунӣ нигоҳ дошта шуда, ягонагии умумии қисми илмӣ таъмин гардидааст. Натиҷаҳо ва хулосаҳои пешниҳодшуда бар пояи таҳлили амиқи назариявӣ ва амалии масъала ташаккул ёфта, гувоҳи он мебошанд, ки диссертатсия ба сатҳи баланди анҷомёбии илмӣ расида, метавонад ҳамчун таҳқиқоти мукаммали илмӣ арзёбӣ гардад.

Автореферат фишурдаи диссертатсия буда, дар умум мафҳум ва моҳияти диссертатсияро мекушояд.

Бо вучуди баҳои мусбати қор дар диссертатсия баъзе масъалаҳои норавшан ба назар мерасанд, ки аз нигоҳи илмӣ баҳснок мебошанд ва онҳоро ба таври зайл нишон додан мумкин аст:

1. Диссертант, дар раванди таълифи нуктаи №1 ба ҳимояи пешниҳодшаванда (сах. 19 диссертатсия) дар асоснокии такмилдиҳии м. 58 Кодекси муурофиявии ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон истилоҳи / ибораи “эксперти судӣ” истифода бурдааст, ки дар матни кодекси болозикр ва дар матни моддаи ивазшаванда, истифода нашудааст. Ин таклифи хешро дар якҷанд ҷойҳои таҳқиқоти диссертатсионии хеш овардааст (сах. 20, 92, 118, 146 диссертатсия), ки асоснок қарда нашудааст. Ба андешаи мо, зарурат

чой дорад оид ба мушаххас намудани мавқеи муаллиф вобаста ба интиҳоб намудани истилоҳи / ибори “эксперти судӣ” дар раванди ҳимояи ошкоро.

2. Диссертант, дар доираи тадқиқоти диссертатсионӣ экспертизаи судиро ҳамчун амали мурофиавии ҷиноятӣ, амали маҷмуавии тафтишотӣ ва судӣ, амали мурофиавӣ-тадқиқотӣ шарҳ дода, кӯшиши кушода додани фарқияти онҳоро анҷом додааст. Ба андешаи мо агар диссертант фарқияти онҳоро ба таври васеътар муайян мекард хубтар мешуд. Дар раванди ҳимояи ошкоро шунидани мавқеи диссертант дар ин хусус, зарурат дорад.

3. Диссертант, дар нуктаи №3 ба ҳимоя пешниҳодшаванда (сах. 20-21 диссертатсия) оид ба имконияти аз ҷониби шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки иштирокчии муносибатҳои хусусӣ мебошанд, гузаронидани экспертиза, мақоми ҳуқуқии онҳо, ҳуқуқҳои онҳо, ҷорӣ намудани экспертизаи хусусӣ / ғайридавлатӣ ва камбудии қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар ин самт баррасӣ намуда, тақлиф дорад, ки дар ин самт тағйири иловаҳои дахлдор ворид карда шаванд. Ба андешаи мо, ягона имконияти дар ҳақиқат ворид намудани экспертизаи хусусӣ / ғайридавлатӣ дар раёфи экспертизаи давлатӣ ин дар таҳрири нав ё қонуни нави соҳавӣ қабул намудан аст бар ивази Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи экспертизаи давлатии судӣ” аз 25-уми июли соли 2005, №102 аст.

4. Диссертант, дар сарҳати 3 нуктаи №4 ба ҳимоя пешниҳодшаванда (сах. 22 диссертатсия) кӯшиш намудааст роҳи тахминии иҷрои банди 6 Барномаи ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2017 (аз 05 январи соли 2015, №327), ки тибқи он зарур доништа мешавад оид ба баровардани муассисаҳои экспертизаи давлатии судӣ аз иттиҳоди вазорату идораҳои соҳавӣ ва ба як ҳадамоти муттаҳидаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон табдил додани онҳо. Диссертант, ин тақлифи ҳешро иловатан дар сах. 168 диссертатсия асоснок менамояд. Муаллифони банди 6 Барномаи бӯлозикр мушаххас карда буданд, ки “бояд муассисаҳои экспертӣ (ба истиснои экспертизаи судии тиббӣ) ба як сохтори мустақили давлатии берун аз таъсири идоравӣ табдил дода шаванд”. Дар раванди ҳимояи ошкоро шунидани мавқеи диссертант дар ин хусус, зарурат дорад.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Таҳқиқоти илмии Солеҳзода Давлатбек Уроқ дар мавзӯи «Экспертизаи судӣ дар мурофиаи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.9. Ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ мансуб аст. Диссертатсия дар доираи талаботи банди 31, 33, 34 ва 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 ва бо

тағйиру иловаҳои 26 июли соли 2023, №295 тасдиқ шудааст, таҳия гардида, пурра мутәбиқати ҳуқуқӣ ва меъёрии давлатии талаботи академиро таъмин менамояд.

Муаллиф таҳқиқоти диссертациониро ба таври мустақилона, бо истифода аз усулҳои муосири методологӣ ва дастовардҳои илми криминалистика анҷом дода, сохтори кори илмиро дар асоси мантиқи муназзам, пайдарпайӣ ва ягонагии дохилии таҳқиқот ба роҳ мондааст. Мазмуни диссертатсия ҳам ҷанбаҳои назариявӣ ва ҳам самтҳои амалӣ, аз ҷумла, такмили механизмҳои истифодаи техникаи криминалистӣ дар фаъолияти мурофиавиро фаро гирифта, онҳоро дар робитаи мутақобил таҳлил менамояд.

Натиҷаҳои таҳқиқот хусусияти ҳам назариявӣ ва ҳам амалӣ дошта, дар онҳо тавсияҳои мушаххас оид ба баланд бардоштани самаранокии истифодаи усулҳо ва воситаҳои криминалистӣ дар раванди таъин ва гузаронидани экспертиза пешниҳод гардидаанд. Саҳми илмии муаллиф на танҳо дар матни диссертатсия, балки тавассути нашри мақолаҳои илмӣ ва иштироки фаъолна дар конференсияҳои илмӣ низ собит гардидааст, ки ин ҳолат аз сатҳи баланди коркарди масъала ва татбиқшавандагии пешниҳодҳои илмӣ шаҳодат медиҳад.

Услуби баён ва тарзи таҳлили масъалаҳо нишон медиҳад, ки муаллиф дорои малакаи баланди тафаккури таҳлилӣ, қобилияти таҳқиқоти системавӣ ва муносибати илмии амиқ ба масъалаҳои мураккаби криминалистӣ мебошад. Ин омилҳо ба диссертатсия хусусияти арзишманд бахшида, онро барои такмили меъёрҳои мурофиавӣ ва беҳтар намудани фаъолияти амалии коршиносони судӣ муҳим мегардонанд.

Ҳамин тариқ, метавон хулоса намуд, ки диссертатсияи Солеҳзода Давлатбек Уроқ дар мавзӯи «Экспертизаи судӣ дар мурофиаи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба талаботи муқарраргардидаи марбут ба таҳияи диссертатсияҳои илмӣ пурра ҷавобгӯ мебошад. Таҳқиқоти мазкур сатҳи баланди таҳлили илмӣ, фарогирии масъалаҳои назариявӣ ва амалии истифодаи донишҳои криминалистиро дар фаъолияти кории экспертизаҳои судӣ таъмин менамояд. Дар асоси натиҷаҳои бадастомада, муаллиф сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 5.5.9. Ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ арзёбӣ мегардад.

Муқарризи расмӣ:

Доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент,
муовини сардори Академияи ВКД
Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба илм,

полковники милитсия

Раҳмадҷонзода Р.Р.

Имзои Раҳмадҷонзода Р.Р.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори шуъбаи кадрҳо Академияи ВКД

Ҷумҳурии Тоҷикистон,

подполковники милитсия

Саидзода А.Р.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, муассисаи давлатии таълимии таҳсилоти олии касбии «Академияи Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон», 734012, ш. Душанбе, кӯчаи М. Мастонгулов 3; Тел.: (+992 37) 226-28-01; факс: (+992 37) 226-60-43. Сомона: www.avkd.tj; E-mail: academia@vkd.tj

20.05.2026